

“Vincentiusvereniging Borne”, de oudste vereniging van Borne?

H. Kroeze

De “Vincentiusvereniging Borne” bestaat reeds 157 jaar en zal wellicht één van de oudste verenigingen in Borne zijn. De ouderen onder ons weten waarschijnlijk nog wel van het bestaan af of zullen zich dit uit het verleden herinneren; weinigen zullen echter kunnen vertellen wat de vereniging vandaag de dag precies doet. Dat is misschien raar, ruim 150 jaar oud en toch zo weinig bekendheid. Grotendeels komt dat door de doelstelling van onze vereniging, om zoveel mogelijk in stilte en anonimiteit hulp te bieden aan mensen in nood en daar loop je niet mee te koop. Waar het in vroegere tijden dikwijls alleen ging om directe financiële hulp, gebeurt dat tegenwoordig nog wel, maar spelen ook andere zaken (indirecte hulp) een belangrijke rol. Het is veel meer zaak om bij voortdurende overleg te voeren met politieke en maatschappelijke organisaties om sociale voorzieningen op peil te houden, waar mogelijk deze voorzieningen te verbeteren en in nieuwe situaties tot invoering van adequate voorzieningen te komen. Het mag duidelijk zijn dat het hier niet altijd om financiële hulpverlening gaat maar dat ook in andere probleemsituaties immateriële hulpverlening wordt geboden.

Het ontstaan van de vereniging

In de eerste decennia van de 19^e eeuw ontwikkelde de industrie zich, waarbij de mechanisatie een grote rol speelde. De mens, de werknemer, werd hieraan ondergeschikt gemaakt. De werkomstandigheden waren vaak verschrikkelijk, sociale voorwaarden en goede werkomstandigheden waren totaal niet aan de orde, de verdiensten minimaal. De armoede nam toe doordat de werknemers waren ingesteld op dat maatschappelijk systeem, men wist toch niet anders. Een systeem waarin men rechteloos was en totaal geen verweer of zeggenschap had. Ook kinderarbeid was aan dezelfde “terreur” onderworpen, men had totaal geen rechten, alleen maar plichten.

Het was de student Frédéric Ozanam die met enkele medestudenten in 1833 in Parijs de eerste “Conferentie van Naastenliefde” oprichtte. In die tijd was het gebruikelijk dat een vereniging een schutspatroon aanwees, zij kozen voor Vincentius á Paolo. Het is de levenswijze van Vincentius die voor Frédéric Ozanam bepalend is om hem te kiezen als patroon en waar hij dit als volgt verwoordt:

“Het is het leven van Vincentius á Paolo dat voortgezet moet worden, een hart waaraan we ons kunnen verwarmen en een inzicht waarbij we verheldering kunnen vinden”.

Ontwikkelingen in Nederland

Op 10 februari 1846 richtten enkele jongeren in Nederland de eerste conferentie (vergadering) op in Den Haag. Hierna volgde de oprichting van conferenties in vele andere plaatsen in Nederland, waarbij iedere conferentie de volgende punten voor ogen stonden:

- * directe hulp verlenen in nood;
- * opkomen voor groeperingen in problemen;
- * de strijd aanbinden tegen de oorzaken van menselijk leed.

Vanaf die februaridag in 1846 tot op de dag van van-

Vincentius á Paolo, geboren op 24 april 1581 in Pouy in Zuid-west Frankrijk, als derde zoon in een gezin met totaal 6 kinderen, wordt op 19-jarige leeftijd tot priester gewijd en in 1612 benoemd tot pastoor in een voorstadje van Parijs. In 1614 sticht hij de eerste “Confrérie de la Charité”, om planmatig armenzorg en zielzorg te geven. In Marseille realiseert hij met behulp van de hertogin van Aiguillon een ziekenhuis voor galeislaven. Deze hertogin neemt actief deel aan alle werken van liefdadigheid van Vincentius en helpt hem met haar grote rijkdom veel initiatieven te verwezenlijken.

daag is er aan die doelstelling gewerkt en is deze gedurende ruim 160 jaren steeds leidraad gebleven. In vele dorpen en steden, vooral in het zuiden van

In 1904 laat Antoon Nijhof, vele jaren trouw lid, bij testament zijn huis en erf in de Marktstraat na aan de vereniging. Het huis staat afgebeeld midden op deze foto uit het begin van de twintigste eeuw. Links het tuinhek behorend bij de woning van dokter Schoemaker en rechts Sluurs-Maria (Maria Leushuis) met haar koe.

Het huidige pand (marktstraat 17-19) dateert uit de jaren '20. In 1961 is het pand ingrijpend verbouwd en heeft het het uiterlijk gekregen zoals we dat vandaag de dag kennen. In 1999 heeft de vereniging de panden verkocht.

Foto: Jan Deckwitz

ons land, vind je afdelingen die als Vincentiusvereniging actief zijn. In Twente zijn naast Borne nog Vincentiusverenigingen actief in Oldenzaal, Hengelo, Glanerbrug en Deurningen. Ondanks de ontwikkelingen van sociale wetgevingen en voorzieningen zijn er altijd nog mensen of groeperingen die buiten deze regelingen of wetten vallen of hier onvoldoende mee worden geholpen. De Vincentiusvereniging is geworteld in een christelijke traditie. Zij bekommert zich echter om ieder mens in nood, ongeacht oorzaak, achtergrond of geloof. Zij maakt heden ten dage (2013) deel uit van de "International Society of Saint Vincent de Paul" die actief is in 132 landen over de

hele wereld met meer dan een miljoen leden.

Vincentiusvereniging Borne

Halverwege de 19^e eeuw is er ook in Borne veel armoede. In uiterste gevallen staan inwoners paraat hun dorpsgenoten te helpen en bij te staan. Ook is er bijstand vanuit de kerken maar vaak toch niet voldoende. De oorzaak hiervan is veelal te vinden in de overgang van huisarbeid naar de industriële situatie met lange werktijden en de slechte huiselijke omstandigheden.

Op 26 december 1855 is er een bijeenkomst in de oude pastorie (de huidige woning van de familie H. Rientjes aan de Koppelsbrink) waar pastoor Warnink gastheer is. Voor deze bijeenkomst zijn uitgenodigd de heren W.J. Schoemaker, B. Höfte, B. Vonke, J. Vonke, A. Nijhof, J. Holtkamp en G. ten Voorde. De heer Ch. Soer, rector en president van de Vincentiusvereniging in Oldenzaal geeft een toelichting op de doelstellingen van de vereniging.

De uitgenodigde heren verklaren zich bereid het lidmaatschap aan te nemen en het reglement "als zichtbaar hunner handelingen te erkennen" en daarmee is de Conferentie van Borne opgericht. Eind februari 1856 vindt de officiële oprichting plaats.

Men gaat direct aan het werk en een aantal arme gezinnen worden bezocht. Dat niet alles van het leien dakje gaat blijkt uit de volgende passage uit het eerste jaarverslag: "Was onze eerste collecte door het dorp naar wensch die tot onze vreugde de som van fl. 9.00 opbragt en waardoor wij de behoeftigen konden bedeele, hoe werden wij teleurgesteld bij de tweede collecte die opbragt fl 1.20 door het gehele dorp."

De vereniging blijft in deze jaren afhankelijk van collecten en giften waardoor de middelen beperkt zijn, maar de inzet van leden van Vincentius maakt het mogelijk dat door de jaren heen veel leed en armoede van vele dorpsgenoten wordt verlicht.

In 1906 wordt het 50-jarig bestaan van de vereniging gevierd. Terugblikkend stelt de toenmalige voorzitter vast dat de financiële administratie goed is bijgehouden, maar hij geeft weinig inzicht in feitelijke activiteiten van de vereniging. Men werkt in stilte.

In 1931 wordt het 75-jarig bestaan van de vereniging gevierd. Opnieuw is het crisistijd met een hoge werkloosheid en derhalve grote armoede en lage lonen. Het blijkt dat in de afgelopen 25 jaren ruim fl. 40.000,00 is uitgegeven, veel geld voor die tijd. Het bestuur bestaat bij dit jubileum uit: B.J. Höfte (voorzitter); H.A. IJzereef (verv. voorzitter.); B. op de Woerd (secretaris) en A.L. Rientjes (penningmeester).

De crisisperiode wordt gevolgd door de Tweede Wereldoorlog met direct hierna grote woningnood. Al met al een zeer moeilijke periode voor de inwoners van het dorp, maar zeker ook voor de vereniging. Vele jaren worden met Kerstmis dozen met levensmiddelen bij "behoeftegen" bezorgd. Ook worden schoenenbonnen verstrekt die echter alleen bij schoenenzaken in Borne kunnen worden ingeleverd. Hierbij komt de anonimiteit waarin de vereniging haar werk doet min of meer in het gedrang, maar ook dan tracht men om zoveel mogelijk in stilte te helpen; met armoede en leed pronk je immers niet.

In 1956 bestaat de vereniging 100 jaar. Dit is ook het jaar dat de AOW-wet onder W. Drees sr. wordt aangenomen. B.J. Höfte is dan 25 jaar voorzitter en 36 jaar lid van de vereniging.

In de jaren hierna volgen meerdere wetten en regelingen met betrekking tot het sociaal klimaat en op maatschappelijk gebied. Binnen de vereniging ontstaat de vraag of er nog bestaansrecht voor de Vincentius is. Men twijfelt, maar besluit op bescheiden schaal door te gaan.

In 1981 bestaat de vereniging 125 jaar. Het toenmalig bestuur, J.J.H. Meijer (voorzitter), J. Muller (secretaris) en M.A. van Doorn (penningmeester) besluit aan dit feit geen aandacht te besteden; de vereniging leidt min of meer een passief bestaan.

Eind jaren tachtig realiseert men zich dat met de invoering van sociale wetgeving, professionalisering van de hulpverlening en de vele maatschappelijke hervormingen lang niet alle problemen zijn opgelost en dat velen nog tussen "de wal en schip" dreigen te vallen. Aandacht en zorg voor de medemens, voor de mens in nood wordt opnieuw ter hand genomen. Het is ook het moment waarop de Vincentiusvereniging Borne tot een heroverweging komt en nauwe contacten aanknoopt met de P.C.I. (Parochiële Caritas Instelling) van de Stephanusparochie. Men komt tot oprichting van een Stuurgroep Diaconaal Beraad waarin alle parochiële diaconale werk- en bezoegroepen participeren. In het

jaar 2000 wordt de stuurgroep geïnstalleerd en hierin is ook de Vincentiusvereniging vertegenwoordigd.

De vereniging heeft inmiddels ook haar takenpakket aangepast en heeft in 1999 bij notariële akte de vereniging officieel laten registreren onder de naam: "Conferentie van de H. Stephanus der Sint Vincentiusvereniging Borne". Het bestuur wordt gevormd met voorzitter. H. Liedenbaum, secretaris/penningmeester H. Kroeze en de leden F. Vaalt en W. ten Bloemendal.

In 2006 bij het 150-jarig bestaan, dat in alle eenvoud wordt herdacht, wordt de doelstelling geformuleerd als: "Het opsporen en lenigen van geestelijke en maatschappelijke noden van individuen en groepen van personen ten einde daardoor in solidariteit met de samenleving mee te werken aan de bevordering van het algemeen maatschappelijk welzijn".

In de jaren hierna richt de vereniging zich, naast individuele hulpverlening op:

- financiële ondersteuning;
 - * bijeenkomsten van zieken en bejaarden;
 - * vluchtelingenwerk;
 - * opvang uitgeprocedeerde asielzoekers;
- medefinanciering en personele ondersteuning van vakantieprojecten (caravanprojecten) waardoor arme gezinnen ook met vakantie kunnen gaan;
- incidentele financiële bijdragen bij rampen e.d.;
- periodieke financiële bijdragen in internationale projecten waaronder missieprojecten.

Tot slot

Getracht is u enig inzicht te geven over het wel en wee van onze vereniging. Het is niet mogelijk u een spectaculair verslag te doen; dat draagt de vereniging ook niet in zich. Geen mooie foto's, geen fraaie overzichten. Zoals een aantal keren hiervoor gesteld, werken we zoveel mogelijk in anonimiteit. Soms moet je er echter even uittreden, even de publiciteit zoeken, al was het alleen maar om te laten horen dat je nog bestaat en dat je als vereniging ook al heel lang deel uitmaakt van die Bornse gemeenschap.

Helaas is hulp nog steeds nodig, ook na 157 jaar. En ik denk dat we gelet op de huidige tijd dat nog wel een tijdje moeten blijven doen.

Verantwoording

Dit artikel kwam tot stand naar aanleiding van enkele interviews met oud-redacteur J.F. Deckwitz en informatie uit de herdenkingsbrochure "150 jaar Vincentiusvereniging Borne".